

ПРИЈЕГЛЕД

ПРИЛОГ »МАЛЕ БИБЛИОТЕКЕ«

БРОЈ III-IV. — МОСТАР I-IV-1902. — ГОДИНА I.

СРПСКИ НОВИНАРСКИ КОНГРЕС.

Српско Новинарско Удружење у Биограду узело је иницијативу да ове године сазове конгрес свију српских новинара. Од колике вриједности може да буде овакав скуп по српске листове и у опће по српску књигу, да се разумјети: кад толико прешних и несређених питања чекају на своја ријешења.

Кад је уредништво »Зоре« било ставило питање неким представницима српске књиге: »Шта мисле о српском књижевном конгресу?« — добило је и таквих одговора, који: не разумију ради чега би се имао сазивати. Баш као да све тако глатко тече и као да је све у свом потпуном реду. Какви су ови одговори за »Зору« намијењени, такав је морао бити и одзив у ствари, онда, кад је »Бранково

Коло« узело иницијативу ради његова сазива. Мисао је напуштена и до данас није се ради њена остварења ништа учинило.

Приликом ријешења Српског Новинарског Удружења у Биограду ради сазива опћег српског новинарског конгреса, могло би се поново нешто покушати. Наиме, у овом тијелу биће људи, који осим журналистике, раде и на српској књижи, биће чланова конгреса који би се могли загријати и за толико помињани књижевни конгрес. Ја не сумњам да ту неће бити позвани и уредници наших белетристичних, научних и чисто стручних листова, те би том приликом скупљени могли установити један привремени одбор, који би узео бригу на себе да у згодно вријеме дође и до сазива српског књижевног конгреса, који би био сазван у духу како је у »Бранковом Колу« још некад напомењено т. ј. да се позову књижарници и издавачи као саставни дио напретка наше књижевности, са којима ваља једном да се среди одношај у правном и многим ком другом погледу.

Ово напомињемо нарочито што је ко-

рак Новинарског Удружења први покушај заједнице оних наших људи који своју снагу троше пером и мастилом за добро српске мисли и који су најближи онима који то исто чине са својим књижевним едицијама као аутори или као власници.

За сада доносимо ово ради напомене и интереса остварења ове мисли а првом приликом донијећемо и конкретних приједлога који би били од интереса како неки за Српски Новинарски Конгрес тако неки за Српски Књижевни Конгрес.

Ми молимо нашу журналистику да се на ово питање осврне и своју ријеч заложу.

— и — ħ

ОЦЈЕНЕ И ПРИКАЗИ

* »Цариградске слике и прилике«, путописне црте од Чеде Мијатовића (Књиге Матице Српске бр. 3). У Новом Саду. Издање Матице Српске 1901.

О овој књизи написао је Павле Поповић оцјену у »Српском Књижевном Гласнику« и Јаша М. Продановић у »Бранковом Колу«. Ми из обје ове оцјене доносимо нека мјеста. Г. Поповић: »Г. Мијатовић, како изгледа, оставља корисне

радове којима се бавио, и одлучно узима друге, за које се не може рећи да одговарају каквим потребама књижевним. Он се више не ставља у службу тим потребама, него се просто забавља. Он налази да је књижевност једно згодно средство за разонођење и забаву, и тако је и узима. Тако он гледа данас на књижевност, и према таквим погледима управља своје учешће у њој. И то је врло карактеристично за последње године његове књижевничке каријере. Колико су год оне раније године обележене озбиљним схватањем књижевних потреба, толико ове последње, поред свих изузетака, губе то обележје. Г. Мијатовић је (тако изгледа по подацима које је о себи оставио у својој књизи) живео у Цариграду као један старији отмен господин који се забавља. Он се нпр. кретао једнако у дипломатским круговима којима је и припадао, интересовао се стално за њих, и скоро само за њих, живео у Теранији и чинио отуда каткад излете по околини, возио се свако јутро лађом по Боспору пуна три летња месеца, враћао се у вече кући опет лађом, и само уживао за то време у лепом изгледу, гледао покаткад коју параду и свечаност, седео у вече на тераси Летње Палате или другог ког хотела, слушао бечке валцере и гледао лепе и елегантне жене, или седео код куће и читао »Quo vadis?« и »Бранково Коло«, и т. д. Ето тако је Г. Мијатовић (после свог званичног посла, разуме се; ми о њему овде никако не говоримо као о државном службенику) проводио време по Цариграду. Међутим, оваква употреба времена не одговара оној коју би имао чинити прави путопи-

сац, онај који хоће озбиљно да позна Цариград, свет и прилике у њему. Г. Мијатовић је, по свему се види, дао један лаки и забавни спис а не дело озбиљног познавања и посматрања. Уздајући се у своје стилистичне способности, он је можда мислио да ће празнине и оскудице познавања накнадити »поетским« описима, стилистичким покушајима у раду Т. Готје и Е. Амичиса... Г. Мијатовић воли, и ми одавна знамо за ту његову слабост, да историске догађаје прича што драматичније, патетичније; и ми немамо ништа против тога. Али он уз то, из неких необјашњивих разлога налази велика задовољства у извесним баналним приповедачким процедурама које су врло јевтиног ефекта а које су озбиљном човеку отужне. У место н. пр. да, после описа како историске знаменитости, просто исприча догађаје који су с њом у вези, Г. Мијатовић обично представља како му се ту указала визија тога догађаја, како је он потресен, како се занео, како се после пробудио из тога заноса и т. д. »Да станем овде... да вам испричам бар једно од привиђења која су ми се... наметала«, каже он кад ступи пред капију Блаженства. »Готово бих рекао да ме је светлост са кубета (Св. Софије) занела у неку врсту хипнотичнога сна, у коме ми призори од догађаја... излажаху пред очи. Мој каваз разбуди ме из тога сна«. Што се тиче оних других глава књиге у којима се не прича историја него описује данашњи Цариград, у њима Г. Мијатовић није добар вођ. Њега врло мало ствари интересују, и он ту скоро нема шта да нам каже. У првој глави н. пр. у којој је испричан долазак, укупни изглед, први утисак,

и у којој се говори о Стамбулу, све суморно и укратко, Г. Мијатовић се одмах показује једнострано укуса и навика које нису за путописца. Њега, наиме, Стамбул не занима; и што је он у њему нашао, то су узани тротоари, прљаве улице, рђава калдрма. Непрестано се на то тужи кад о Стамбулу говори, и изгледа као господин који је дошао да види нешто бајаги интересантно, а овамо нашао само оно што га љути и чини нервозним. Ја нисам био у Цариграду, али држим да те »прљаве улице« у Стамбулу ипак морају имати нечег интересантног. Ко воли оно што је локално, домаће, оригинално, карактеристично, живописно, јамачно ће баш у том дѣлу Цариграда наћи доста ствари које би га живо заинтересовале. А то треба да воли, ко је путописац«. Г. Јаша М. Продановић: »Г. Мијатовић је, и покрај свога европског васпитања остао у души само један углађен источњак. Њега привлачи највише сјај и величанствени изглед палата, он најрадије говори о парадама, и с неким неприкривеним апетитом описује скупоцено рухо царских доглавника. Кад је реч о пуним ризницама, о драгом камењу, о небројеном благу, његово одушевљење постаје једна скоро детиња радост. Читалац осећа да у описима источњачке раскоши г. Мијатовић оде каткад далеко, уђе у хиперболе, заборави се, и мало те не дође до самих граница бајке и гатке. Он је нека врста прозног одара материјалном блеску, и њему је скоро поетичније шуштање тешке свиле, лелујање танких златотканих превеса, сјај дијаманта и звук злата но природа и њене лепоте. И кад се најјаче занесе природом, кад хоће што сил-

није да представи њене дражи он јој чини част да је упореди с особинама драгоценог камења и благородних метала. Њему је море растопљен смарагд и загасито плави сафир, сунчани зраци златни, месечеви сребрни, њему је лепо дете зрно бисера. Он једва додирује разне историјске натписе, али и на једној обичној простирци у кајику види златан вез, на једном маленом часонвику сагледа инкрустиране дијаманте, на једном женском појасу примети веће и мање туркизе. Има још један предмет који привлачи погледе г. Мијатовића. То су жене, наравно лепе и младе жене, а уз то у богату руху и сјајним екипажима. Г. Мијатовић као да није био рад да се одмах уоче те његове симпатије, али и ако је мало рекао о женама, рекао је с више наклоности но кавалерског поштовања. Стил г. Мијатовићев има доста реторизма, пун је метафора не баш увек срећно изабраних, поређења у којима се покатакд познато пореди с непознатим (место обрнуто), а има доста и познатих, давно ислужених израза. У колико је г. Мијатовић сиромашнији у осећању, у толико се више напреже да то надокнади фразом. Његове реченице не задржавају се дуго у свести, не дају јасну слику, не расветљују предмете, и чешће нагомиланост епитета растроји пажњу читаочеву. Изгледа да је г. Мијатовић покушао да буде близак модерним француским писцима, али је заостао иза њих и лепотом и тачношћу израза. Али, има у г. Мијатовића и лепих књижевних па и песничких израза, има доста пута тачног и лепог поређења, има неусиљености у изражавању, и глатких, сјајних реченица. Ја ипак волим оне просте,

домаћим језиком казане, без кићених речи описе г. Милићевићеве у »Зимњим Вечерима« но ове китњасте реченице г. Мијатовићеве. Можда те моје симпатије долазе и са сазнања да се човек имитацијом туђим писцима лако може приближити стилу г. Мијатовића, док му за писање у жанру г. Милићевића треба велико познавање народног језика и народног духа«.

* Дошла нам је до рука једна мала књижица која заједно са штампарским погрјешкама износи 56 страница малог формата. Наслов јој је »Диоскури — песме«. У првом су дијелу pjesме Мил. Р. Димитријевића а у другом М. Семана. Ко ли је г. Мил. Р. Димитријевић а ко ли г. М. Семан, не знамо, али судећи по неким бучним латинским насловима зацијело би их нашли у школским клупама. Осим артије у овој књизи не да се ништа похвалити.

ПРОСЛАВА ВИКТОРА ИГА

Освануо је и 26 фебруар. Париз је био у свечаном руху. Министарства, берзе, новчани заводи, судови и остала државна надлештва нијесу радила. По свима школама држани су свечани говори о значају тог дана. Студенти су носили на грудима медаље с ликом Иговим, поносити што се ма и за тренут могу пренијети у Игово доба. Као увод у саму свечаност, одиграна је, 25 фебруара, у позоришту Одеону, Игова драма »Ерее«, којом је приликом Кловис Иго држао значајан говор, а глумци декламовали поједине стихове. За овим је сјутрадан, дошла свечаност у Пантеону, која је веома сјајно испала. Уну-

трашњост Пантеона, веома умјетнички украшена, чинила је величанствен утисак. Свечаности су присуствовали, поред предсједника републике и владе, заступници свих корпорација, академици, универзитетски професори и сви познати књижевници. Иностранство је заступао дипломатски кор, а осим тога и изасланици појединих омањих држава. — Тачно у 10 часова дошао је предсједник Лубе у Пантеон, праћен министром предсједником Валдек-Русо-ом, па је затим отпочета свечаност, говором министра просвјете. Он је славио Иго као пјесника, који је француски језик учинио великим. Његова дјела, рекао је, била су многобројна и снажна као и творац им. Он је поезији дао љупкост, сјај и такав полет, какав нико није могао. Осим тога, величао га је и као грађанина. Завршио је ријечима: »У име француске републике поздрављам данашњу успомену — славом увјенчаног пјесника, који је отаџбину учинио великом, а људе поправио«. Велико допадање произвео је и говор бившег министра Ханота, који је у име Академије говорио. Хвалио је Француску, која умије да цијени велике људе, па је онда изложио како је Иго био један од оних људи, који су учинили да се Француској указује част. Пошто је бацио летимичан поглед на живот Игов, продужио је: »Његова дјела стоје у тако тијесној вези с историјом доба, у које је живио, да је и једно и друго важно попатити«. Прелазећи на његов пут по Италији и Шпанији рекао је даље: »Међу најзначајнијим услугама, које је Иго учинио својој домовини, највећа је она коју је учинио језику, јер га је дотјеривао према потребама. То

му је дјело незаборавимо, и када је умро, пружи-
ла му је не само Француска но цијела Јевропа
палме у знак жалости«. Завршио је ријечима:
»Пред Виктором Игом понова се отварају двери
Пантеона за нове славе«. Госпође: Барт, Сегон-
Вебер и Моне Сили декламовале су поједине
стихове, а хор је пјевао химну: »А la France«. Овим је
завршена свечаност прије подне. Послије
подне било је откриће споменика на тргу Вик-
тора Ига. Споменик Игов је од бронзе, а из
млађих година. Над њим су се надвиле четири
музе. Цијела околина трга била је искићена три-
бинама и заставама. Предсједник општине Дусе,
поздравио је Лубе-а који му је пружио руку.
Музика је свирала Марсељезу, па су послије чи-
тали своје говоре: Дусе, Пол Морис и Сенски
профект, но једва да су околни што чули. Пол
Морис је благодарио Лубеу на присуству и ре-
као: »Цио цивилизовани свијет, чије су очи упрте
на ову величанствену свечаност, гледа пред овим
спомеником Париз и Француску сједињену и јед-
нодушну«. Држао је још говор Сенски префекат,
музика је интонирала »Chant du depart«, и све-
чаност је завршена. — Српску цјелокупну омла-
дину заступали су петорица чланова српске па-
риске академске омладине као званична депута-
ција. Они су присуствовали свима свечаностима
са српским тробојницама на грудима и свугде су
били ванредно срдечно предусретани. На споме-
ник Игов положила је српска омладина вијенац
од природног цвијећа с палмама и с натписом:
A Victor Hugo la jeunesse serbe. (Виктору Игу
— српска омладина.) Уједно је српска омладина
заједно са француском учествовала и код импо-

зантног дочека изасланика града Прага. Одушевљене узвике, којима су французи дочекали своје госте, проламало је у више махова: живели! Чеси су пружали Србима руке и клицали: На здар Срби! На свима свечаностима том приликом у Паризу налазили су се Срби са Чесима. Без претјеривања се може рећи да су послјије Чеха Срби најбриљантније учествовали у овој културној прослави француској.

Српска је скупштина телеграфски поздравила француској комори прославу стогодишњице Виктора Ига. Тај телеграм гласи: »Народна скупштина се жури па поднесе народу француском преко вас, г. председниче, своје осећаје дубоке симпатије и искреног дивљења приликом прославе стогодишњице рођења неумрлог Виктора Ига, великог песника слободе, најплеменитијих браниоца права слабих и угњетених. Српски народ неће заборавити, да је Виктор Иго подигао свој моћни глас и за његова права, која не застарјевају, у најкритичнијем тренутку његове историје«. Овај телеграм уз велико допадање посланика прочитан је у сједници француске коморе, која је овластила председника да народној скупштини у Биограду изјави захвалност њену. На исти поздрав српске скупштине председник француске коморе Павле Дешанел упутио председнику Народне Скупштине овај брзојав: »Његовој екселенцији Господину Поповићу председнику Народне Скупштине у Биоград. Сад сам баш прочитао, уз једнодушно одобравање посланичке коморе симпатичну депешу, којом се Народна Српска Скупштина придружује прослави славом увјенчане стогодишњице рођења Виктора Ига. Част ми је

молити вас, да у име француске посланичке коморе извљите изјавити Српској Нар. Скупштини нашу живу благодарност. Павле Дешанел«. У исто вријеме одговорио је предсједник француског сената, на честитку Српског Сената, коју му је њезин предсједник упутио. Честитка српског сената гласи: »Господину Фалијеру, председнику сената. Париз. Молим вас да поднесете француском сенату честитања сената краљевине Србије о стогодишњој прослави Виктора Ига и да пред њим budete тумач особитог дивљења које српски сенат гаји према великом песнику и светилу Француске. — Председник Сената Дим. Маринковић«. Одговор гласи: »Господину Д. Маринковићу предсједнику сената, Биоград. Молим вас да изјавите сенату краљевине Србије срдачну захвалност и увјерење о топлим симпатијама сената Француске Републике. — Предсједник Сената Фалијер«.

Занимљиво је, како су у кратко изразили свој суд о Хигу некоји садањи француски пјесници, писци и критичари.

М. Rondin: »Питате ме, што мислим о његовој пластичкој визији. Врло је интензивна, врло оригинална и индивидуална. То је јак осјећај декорације. Хиго је декоративни гениј«.

М. Ј. К. Huysmans: »Ах! да није политика захватила Хига, ко зна, шта би он створио на умјетничком пољу?«

Fr Corée вели: »В. Хиго, то је један свијет. Ја љубим његов рад над свима другим. То је за мене највећи пјесник, што је икада битисао«.

Jules Lemaitre: »Све странке, сва мишљења могу се позивати на Хига. Ljudevit Veuillot рекао је, да је он звоно, што вибрира у свим звуковима. То је права истина. То је јека, то је један свијет; и нико га не може пресвојити«.

Mouquet-Sully: »Хиго је снажан драматичар и врло способан упркос опћем мишљењу. Што ме највише задивљује у свим његовим драмама, особито у »Burgraves« то је његова чудновата умјетност, која управо задивљује, а коју је он доказао. У том је погледу диван као и Сарду«.

ИЗ ЛИСТОВА

+ »Српска Домаја« доноси многе лијепе поучне чланке из његовања здравља, дјеце и практичне куиње. Од белетристике доноси »Старо добро време и стари добри људи,« од Гребострека; »Старачка љубав« од Доре. У пријеводу доноси »Присни пријатељи« од Максима Горког.

+ Изишао је »Књижевни лист« на Цетињу за јануар и фебруар. Садражај прозаичних ствари: »Прорицање на мачу« од Оливере; »Кум Стијепо« од Луке Јововића

+ »Летопис« Матице Српске. Књига 212. Свеска II. за годину 1902. У Новом Саду. Издање Матице Српске. 1902. На великој 8-мини са 139 стр. Пријеглед: I. Ђурађ Вуковић, деспот српски, и Ђорђе Кастриот-Скендербег, вођ арбанашки, године 1444. Од Илариона Руварца. II. Чича-Гаврилова трагедија. Приповетка Јанка Веселиновића. III. О кнезу Павлу Раденовићу. Приложак историје Босне крајем XIV. и поч. XV. вије-

ка. Од Јована Радонића (Свршетак). IV. Циганин. Пјесма А. Н. Пушкина, пријевод Јована Дучића. V. Фридрих Ниче. Живот и филозофија. Од дра Бранислава Петронијевића. (Наставак). VI. Књижевност: 1. Оцјене: »Јован Дучић. Пјесме«. Од Марка Цара. »Православна Далмација. Написао Е. Н. М.« Од Јована Радонића. 2. Приказ: а) Белетристика: »Милан Андрић. Сlike из мога албума«. М. Недељковић. — »Песме Дим. Глигорића«. М. С—ћ. — »Радоје М. Домановић. Краљевић Марко по други пут међу Србима Данга. Вођа«. М. С—ћ. б) Историја и географија: »Јов. Н. Томић. Састанак и договор српских главара у Кучима 1649. год.« Ј. Р. — »Др. Јован Цвијић. Преглед географске литературе о Балканском Полуострву«. П. Марковић. 3. Преглед повремених зборника: Научни и стручни листови: »Годишњица Николе Чупића. XXI.« Ј. Р. — »*Értekezések a történeti tudományok köréből.* XIX.« Ј. Р. — »Извѣстія русе. археол. инстит. въ Константинополѣ. VII.« Ј. Р. — »*Vjesnik kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljskog arkiva.* III и IV. god.« Ј. Р. 4. Биљешке. VII.

+ Др. Каменко Суботић почео је у 9 бр. »Бранкова Кола« да износи »Кронику двеју сезона Српског Кр. Позоришта« у Биограду (1899—1901.)

+ Даница Бандић штампала је у 10 броју »Бранкова Кола« причу »Разлози«

+ М. Решетар написао је у 10 бр. »Бранкова Кола«: »Неколико ријечи о »одговору« г. дра. И. Шајковића«.

+ Од преведених прича доноси »Бранково Коло« од *Salvatora Tarine*: »Очинске бриге (Бр.

7.) превео Ђ. П. Д., од Јана Неруде арабеску »Фрања« (Бр. 7.) превела Зорка Ховоркова, од Јеона Richerina »Мајка Антонин дечак« (Бр. 8.) превела Делфа И. Иванићева, од Tabori Raberta »Новинар« (Бр. 9.) и од Malopуа-у Dozсђ-а »Деволка« (Бр. 10.) превео Т. Ст. Шкрбић.

+ »Босанска Вила« доноси у 5 броју »Николај Васиљевић Гогољ« од Драгослава, са ликом књижевниковим.

КРОНИКА

+ »Српска Краљевска Академија Наука« у Биограду на својој свечаној сједници 22. фебруара о. г. објавила је ријешење одбора књижевног фонда пок. Архимандрита и књижевника Нићифора Дучића, нашег Херцеговца, да је прва награда из тог фонда у 1000 динара додијељена спису »Из црквене Историје Срба у Турској у XVIII и XIX. веку«, којег је писац Иван Иванић, Вицеконсул Српски у Скопљу, Старој Србији. На расписану награду пријавила се три писца са својим дјелима, а ову прву награду додијелила је Академија Наука г. Иванићу, сараднику »Мале Библиотеке«. Ово ће бити прва књига Дучићеве задужбине. Те књиге излазиће сваке године (по једна) те ће то бити нов српски годишњи Ревце, као што је »Годишњица« Чупићеве, Коларчеве задужбине и т. д.

+ Др. Никола Ђорић издао је књижевни оглас гдје позива на претплату на »Косово«, епопеју о боју на Косову, прва књига. Велики догађај и судбосна битка на Косову Пољу,

која је ријешила судбину српскога и турскога народа, подесна је и по важности својој јединствено достојна, да буде опјевана у виду правог, великог епа, који би имао да представи не само судар и битку двају народа него и опште стање културног живота њиховога, посебице српскога. План тако великога посла смишљајући и распоред тако велике грађе удешавајући, кроз цијеле двије деценије: почео је писац од три године на овамо, обрађивати, и први плод тога рада, ову прву књигу износи пред српске читаоце као образац, као огледало онога што још има доћи. Писац се обраћа људима од књиге да својим одзивом, претплатом, олакшају, омогуће успјешност почетка и цијелога предузећа овога. У колико ће се примјерака књига штампати, зависиће од пријављеног броја претплатника, због чега је потребно, да се што прије пријаве. Књига, која ће представљати заокружену цјелину, биће велика око 15 табака велике осмине, на лијепој и скупоцијењеној хартији. Стаће за претплатнике 3 дин. — 3 круне — и биће готова најдаље до краја априла ове године. Претплатни новац треба слати на писца у Неготин, одакле ће се и књиге сваком разаслати. Скупљачи имају на 10 књига једну на дар.

+ Биоградско Раденичко Друштво приредило је, почевши од септембера пр. г. низ народних предавања, која су држана сваке недјеље овим редом: I Др. Милош Поповић, лекар: »Алкохолизам«. — II Г. Коста Јовановић, секретар Биоградског Радничког Друштва: »Синдикални покрет у Данској«. — III Др. Јован Скерлић, професорски приправник: »Народни универзитети у

Француској«. — IV Др. Бранислав Петронијевић професор Велике Школе: »Спиритизам«. — V Јаша Продановић, професор: »Васпитање воље«. — VI Недељко Кошанин: »Постанак земље и развитак живота на њој«. — VII Јанко Веселиновић, књижевник: »Живот на селу«. — VIII Душан Марковић, телеграфист: »Примена електрицитета у телеграфији и телеграф без жица«. — IX Коста Јовановић: »Благостање« у Србији. — (I дио) — X Стеван Луковић, свршени правник: »Пореза (прогресија и социјална задаћа порезе)«. — XI Коста Јовановић, »Благостање« у Србији (II дио). — XII Миленко Вукићевић, професор: »Политичко уређење Србије у почетку XIX века«. — XIII Др. Јован Скерлић, доцент Велике Школе: »Научни морал«. — XIV Коста Јовановић: »Кооперације«. — XV Др. Бошко Љубишић, писар министарства спољних послова: »Радничко законодавство у Њемачкој«. — XVI Живко Јоксимовић, професорски приправник: »Вулкани«. — XVII Др. Бранислав Петронијевић: »Песимизам и хуманизам. (14. јануара 1902).

† Књижарница Велемира Валозића издала је: »Зашто је што у свету«. Питалице из природних наука, паписао Павле Аршинов, професор. Под горњим насловом изашла је из штампе књига намијењена и школи и кући. — Од предговора те књиге овдје да наведемо ова мјеста: »Није толика срамота немати одела, колика је немати знања, немати науке. Оно што ко научи, не служи му само као знање добру, него и као олакшање и помоћ, да друго што лакше научи. Међу појавама у свету тесна је веза. Што ко боље ра-

зуме једну, лакше ће тиме разумети другу, која с оном стоји у вези. Управо да ко и познаје поједине појаве, ако им не зна узрочне везе, не може их потпуно разумети. А свесну човеку не може бити веће потребе, него што је, да зна, зашто се око њега све онако збива, као што се збива. И овој је књизи смер, да упути, да помогне, да се проуче и разумеју најобичније појаве око нас. За сада почињемо с физиком. Ко само зна како у физици има ствари које је тако рећи немогућно упростити у излагању, тај ће разумети колико труда ваља уложити у писању оваких ствари. А опет су за нас такве ствари од већег значаја, него у оних великих народа, јер ми ваља да помажемо, да се у нашег света на овај начин допуни знање до којег долазе они народи сређенијим школовањем«. Цијена је књизи 1 круна. Скупљачима претплате на 5 књига једна бесплатно. Поруџбине ваља слати Издавачкој Књижарници Пахера и Кисића у Мостару.

+ Ђ. Ивковић, учитељ у Биограду, приредио је за штампу књижицу за ђаке, која ће се звати »Ђурђевак«. Поред илустрација, у књизи ће бити и пјесмица, прича, разних описа, путописа, поучних чланака и т. д. Књига ће се до Ђурђева дана разаслати свима претплатницима, а изнијеће најмање 5 штампаних табака и стаје 60 хелера. Скупљачима, се уступа шеста књига за труд. Претплату ваља слати књижари Велимира Валожића или Издавачкој Књижарници Пахера и Кисића у Мостару.

+ Познати пријатељ Словена Алфред Јенсен издао је у Штокохлму: »Слике с пута (Resebil-

der af. Alfred Jensen). У овијем сликама посвећено је седам глава јужнијем покрајинама српскијем. То су главе VII—XIII у којима се описује јужна Далмација и Црна Гора. Дубровнику је дато почасно мјесто, и Јенсен ту прича и оцјењује легенду о Марији с Лопуда (гл. VIII), описује светковину св. Влаха (гл. XI) и Дубровник (гл. X). О Црној Гори и Скадру говоре главе XII и XIII. Сlike с пута раздијељене су у шеснаест глава.

+ Штампарија Ф. Битермана у Сомбору позива на претплату књиге »О Јовану Јовановићу-Змају« од дра. Лазе Костића. Књига ће изијети 25—30 штампаних табака на нарочито за то нарученој хартији, велике осмине. Цијена је књизи 6 круна а претплату ваља слати штампарији Миливоја Каракашевића у Сомбор.

+ Као четврта Књига Матице Срске изишле су »Усломене из нашег црквенонародног живота« од дра Теодора Мандића.

+ Православно Црквено Право и Православно Калуђерство од др. Н. Милаша, епископа изишло је из штампе. Наручбине ваља слати Издавачкој Књижарници Пахера и Кисића у Мостару.

+ Изишла је VIII свеска »Знаменити Срби XIX. века«. Са ових 6 слика: Јаков Ненадовић, Јован Ковач, Петар Јокић, Данило Медаковић, Илија Коларац, Иван Југовић. Уз слике иде засебан опширан опис сваке слике: Претплату и све поруке треба слати: Српској Штампарији у Загребу. 9 свеска исте књиге доноси: Стевана Книћанина, Владику Платона Атанацковића, Ка-

тарину Ивановићеву, Димитрија Фрушића, Арсенија Лошу и Узун Мирка Апостоловића.

+ »Женско питање«, написао др. Дан. Трбојевић, Сремски Карловци, српска Манастирска штампарија 1902. Прештампано из »Бранкова Кола« за год. 1902.

+ »Горски Вијенац« од владике Петра Петровића-Ћегуша изишао је преведен на мађарски језик. Пријевод је од гимназ. професора др. Веселина Ђисиловића. Који су читали тај пријевод веле, да је добар и по слогу и по стиху.

+ У Паризу ће поред силних нових издања Игових дјела, поред силних пригодних расправа о његовом животу и раду, изићи још досад необјављени му радови, које су његови наслединици брижљиво прегледали и за штампу приредили, и који износе ништа мање него четрнаест свезака велике осмине. Овака велика количина рада довољна је да испуни читав живот један.

+ Доњотузланско српско црквено пјевачко друштво издало је »Споменицу« о свом петнаестогодишњем раду и освећењу друштвене заставе. У првом дијелу књиге је по годинама сређен друштвени рад из кога се види да је: од 1. марта 1886. год. до 20. маја 1901. одржано 28 редовних и изванредних главних скупштина, у којима је донесено 112 разних ријешења. Управни одбор друштва имао је за то вријеме 176 редовних и изванредних сједница, у којима је донесено 396 разних закључака. Друштво је у свему до сада приредило: а) 42 друштвене забаве и бесједе, б) 19 друштвених сијела, в) 15 већих и мањих излета и г) 20 бакљада и сере-

нада. У свима приликама отпјевало је 261 пјесму и то: 167 у мушком и 94 у мјешовитом збору. Извело се 27 соло, дво—, тро—, и четверопјева, и то 15 уз пратњу кога инструмента а 12 без икакве пратње. Друштвени дилетанти одиграли су 13 разних позоришних комада, а тамбурашки збор научио је безброј српских кола и пјесама. Литургију је појало од разних композитора и то: 108 пута у мјешовитом, а 102 пута у мушком збору. Присуствовало је и појало при 42 спровада, 19 разних освећења водица и благодарења, 14 парастоса и 6 вјенчања. У другом дијелу описана је свечаност освећења заставе са исказом добровољних прилога и честитака.

+ Исидор Бајић почео је у Новом Саду да издаје »Српску Музичку Библиотеку«. Као први број изишла је »Песма о песми« ријечи Змајеве а за мешовити лик компоновао издавач ове библиотеке. Библиотека ће излазити једаред мјесечно а цијена је 70 хелера сваком броју. Претплата се прима само на три броја.

+ Из »Школског Вјесника« за 1901 г. одштампана је расправа: »Својства, вриједност и важност злата и сребра за индустрију« написао Теодор Филипеско, хемичар и чиновник пунџирања. Цијена 50 хелера.

+ Одлуком књ. црногорског Министарства Просвјете и Црквенијех дјела, излазиће, црквено-школски лист »Просвјета« и унапријед. Што је пропуштено, накнадиће се с првом повећом књигом, а за тим ће лист редовно излазити.

+ Зидни календар »Здравац« којег у Србији

издаје и уређује г. Др. Радивој Вукадиновић окружни лекар из Ћуприје, са практичним поукама о чувању здравља и првој помоћи у болести, изишао је ове године и на руском језику у књижари Березовскога у Петрограду под насловом: »Здоровје и Полза« (по обрасцу сербскога народ. кален. лекара Др. Р. Вукадиновића.) У том руском издању преведени су махом чланци доктора Вукадиновића, а неки су према руским хигијенским приликама прерађени. Чује се да ће и Чеси удесити сличан календар.

+ У својој петој свесци »Срђ« је увео нову Даничићеву ортографију за латиницу, у којој сваки звук има свој знак. Овим се правилном штампа и *Akademijski rječnik*.

+ »Горак шећер«. Шаљиве приче и цртице. Написао Ј. Т. Штампа Српске штампарије др. Свет. Милетића у Новоме Саду. 1902. Цијена 20 потура (10 новч.). Поручити треба код Косте Лере, Нови Сад. Препродавци имају трећину попусту, но поштарину плаћају они.

+ »*Hrvatska Misao*« јавља да ће у својој другој четврти донијети низ чланака о »Агарном питању у Босни и Херцеговини«. Чланци ће изићи у посебном издању на француском и њемачком језику.

+ Из »Кола« посебно је одштампан чланак Алфреда Јенсена: »Једна скандинавска књига о словенским литературама.

+ Из годишњице Николе Чупића књ. XXI прештампане су биљешке Тих. Р. Ђорђевића: »Самртни обичаји у Турака«.

+ Изишле су књиге »Матице Хрватске« за 1901 годину: 1. Ђурашин: »Птице«, природо-

писне и културне цртице. 2. Клајић: »Крчки кнезови Франкопани«. 3. Марулић: »Јудита«, уредио М. Кушар са уводом од П. Касандрића. 4. Тургенев: »Изабране приповиести«, превели Јос. Мишкатовић и М. Дивковић. 5. Великановић: »Отмица«, шаљиви епос. 6. Новак: »Два свијета«. 7. Драженовић: »Повјест једнога вјенчања«. 8. Кузма Новић: »Витропир« у три чина и 9. В. Т. Б.: »У малом свијету«.

+ »Право мањина« од др. Ђорђа Јелинека професора права на хајделбершком универзитету, с одобрењем пишчевим превео Ђорђе М. Јосимовић. Одштампано из »Бранича«. Београд штампано у Државној Штампарији Краљевине Србије 1902.

+ Добро уређени словеначки лист »Slovenka«, који излази у Трсту, под уредништвом Иванке Анжић-Клеменчић, поклања лијепу пажњу српској књижевности, доносићи у ступцима свога листа пријеведе из лијепе књижевности, приказе и биљешке српских књига и листова, а прати и кретање српских женских удружења. У трећој овогодишњој свесци доноси у пријеводу од И. Ин Ф. Клеменчић, Лазаревићеву приповијетку »Школска Икона«.

+ Чески лист »Hlidka« доноси у четвртој овогодишњој свесци једну notiцу под натписом »Часописи у Русији«. У цијелој Русији излази 900 часописа, управо седам пута мање него у Њемачкој, пет пута мање него у Француској, четири пута мање него у Енглеској, а и мање државе, као: Данска, Белгија и Шпанија имају више часописа него Русија. У Швајцарској долази на сваки милион житеља 230 периодичких

листова, у Белгији 153, у Њемачкој 133, у Француској 114, у Норвешкој 89, у Енглеској 88, у Шпањолској 68, у Италији 51, у Аустроугарској 43, у Грчкој 34, у Србији 26 а у Русији само 9.

+ »Методика образоване обуке у пучким основним школама«. Др. Ј. Турић проф. на препарандији у Петрињи, јавља, да је његова књига под овим насловом доштампана, и да ће је писац разаслати почетком априла. Цијена је укориченој књизи 4 к. поштом 30 пот. више.

+ Њемачка књижара С. Ф. Amelang у Лајпцигу почела је издавати дјело »Die Litteraturen des Ostens in Einzeldarstellungen«, и као први дио изишла је »Историја пољске литературе« од сауредника познатог »Архива за слов. филологију«, и берлинског професора А. Брикнера. Цијена је овој пољској литератури 10 франака, а има 600 страна. Историју чешке литературе написаће за ово издање чешки литерарни историчар Ј. Влчек; историју руске литературе Ф. Волнер, а историју свих јужно-словенских литература заједно др. Матија Мурко.

+ Изашла је XI. и пошљедња свеска огромнога дјела »Црквенога Рјечника« (Kirchenlexikon) од Вецера и Велтеа. Рад ове двојице знаменитих редактора наставио је и довршио познати научник-богослов Др. Ф. Каулен.

+ У Земуну је отпочела давати представе српска позоришна дружина Душановића.

+ У Њујорку је почео излазити »Српска стража« илустрован српски лист штампан латиницом. У својим првим бројевима доноси причу Лазе Лазаревића »Он зна све«.

+ »Душа и Бесмртност«. Написао Алексан-

дар Живановић, православни свештеник, професор-катихета у кр. средњим заводима осјечким. Оштампано из »Источника«. Цијена 1 круна и 60 потура. Сарајево, Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића 1901. Велика осмина. Стр. 151.

+ Alfred Capus написао је веселу игру »Les deux Ecoles« и играла се у париском вариете позоришту са огромним успјехом.

+ Чувени професор географије у биоградској Великог Школи, др. Јован Цвијић, добио је ових дана службени позив на Чешки универзитет у Праг, а са сјајном материјалном понудом. Кад се зна, на каквој научној висини стоји прашки чешки универзитет, овај је позив свакако лијепо одликовање за Цвијића и српску науку. Но колико је год то велика почаст — толико би штета било, да Биоград, који ће наскоро добити универзитет, изгуби тако одличну научну снагу.

+ У кр. српском министарству грађевина примљен је нацрт споменика, српским јунацима из таковског устанка, који приказује књаза Милоша у војводском одијелу са заставом у руци, а до њега војвода Паштрмац и свештеник с крстом у руци. Трошкови за овај споменик прелиминирани су са 44¹/₂ хиљаде динара. Споменик ће се поставити у топчидерском парку, а према дворцу књаза Милоша.

+ Одбор за подизање споменика Бранку Радичевићу ступио је у везу са српским умјетником, Ђ. Јовановићем, који је на париској изложби г. 1900 изложио своју израду: попрсје Бранково у подруг природне величине, те за тај рад био одликован златном медаљом. Јовановић је

изјавио да је вољан уступити свој модел и уопште посредовати да се споменик у Паризу салије од туча и прикладно изради.

+ Одбор Дјевојака за подизање споменика пок. Војиславу Илићу, пјеснику, који стоји под највишом заштитом Њ. В. Краљице Драге, позива српске умјетнике да изволе поднијети своје пројекте за споменик Војиславу. Облик: попрсје обичне величине са постаментом.

+ Као приступну академску бесједу држао је г. Љуба Јовановић о »Летопису попа Дукљанина«.

+ У Биоградским круговима књижевника и умјетника појавила се мисао да се оснује ужа заједница људи од књижевности и умјетности. Прије је било нешто слично томе Књижевна Заједница, али је морала да престане.

+ Српско Народно Позориште завршило је 1 марта своје представе у Сентомашу са близу 2200 круна сувишка и отишло је у Сомбор.

+ Италијанска умјетничка група са Маскањем на челу дала је у Бечу са ванредним успјехом а у присуству најодабраније публике »Stabat mater«. Друштво је оданде отишло у Праг.

+ У Загребу ће крајем сезоне укинута бити опера, оперета и балет, због огромног дефицита који не стоји ни у каквој вези са финансијалном снагом земље.

+ Бечко друштво »Кружок љубитељеј рускаго језика«, а уз судјеловање академских друштава »Балкан«, »Буковина«, »Словенија«, »Зора« и »Звонимир« — приредило је литерарно-драматску вече у спомен педесетогодишњице

смрти Николе Васиљевића-Гогоља. Програм је сав о Гогољу, украшен сликама слављеника.

+ Изашла је из штампе у наклади Издавачке Књижарнице и Штампарско-Умјетничког Завода Пахера и Кисића у Мостару »Читуља.« »Помяникъ живущихъ и усопшихъ братій нашихъ» Ова књижица (Читуља) износи 32 странице малог формата, на дебелој, глаткој хартији. Садржи два дијела са рубрикама »О здрави рабовъ божіихъ« (за живе) и »О упокоени рабовъ божіихъ« (за мртве) и са иконом Воскресенија Христова. Ову књижицу (Читуљу) препоручујемо свакој православној породици. Цијена: у меком повезу 20 потура (хелера) или 25 пара дин. у платненом повезу 50 потура (хелера) или 60 пара дин.

+ У Плевљима је отворена српска гимназија. За управитеља ове гимназије постављен је Танасије Пејатоваћ.

+ Као најпознатије дјело за чување здравља и лијечења болести сматра се у посљедње вријеме изишло издање: »Platen, die neue Heilmethode«. Дјело износи у лијепим корицама октавног формата 1951 страну текста, 9 већих анатомских модела у бојама, који се дају на најмање дијелове разложити, 24 хромотаблице и 432 слике у тексту. Као допуна овоме је опсежна књига са 888 страна текста, са анатомским моделом женског тијела у боји, са 15 хромотаблица и 48 слика. Оба ова дјела у дивотном повезу стају 22.50 марака. Могу се добити у Издавачкој Књижарници Пахера и Кисића у Мостару.

+ У наклади Издавачке Књижарнице Пахера и Кисића у Мостару изишле су укусно израђене

таблице »Прогнозе времена« на српском (ћирилицом и латиницом), њемачком, мађарском, чешком, талијанском и румунском језику, састављене на основу науке, за 1902. годину, од Василија Спариосу-а. Цијена је 40 хелера. Од истог су писца изишла и темељна упутства ове прогнозе у засебно штампаној књизи: »Über die Ursache der Wetter-Trübungen« у наклади поменуте издавачке књижарнице. И књизи је цијена 40 хел.

+ Чувени умјетник Алфред Гринвалд завршио је своја сјајна концертовања у Биограду и вратио се поново у Беч.

+ Вијест да је Максим Горки постао академиком побија се.

+ Чувена талијанска књижевница Матилда Серао, чији су романи преведени на многе свјетске језике, ухапшена је због примања мита за набаву службе.

+ Књижара за српску и страну литературу Геце Кона у Биограду моли издаваче српских и хрватских листова и књига да јој по један егземплар под крстоплетом пошљу на углед ради поруџбина.

+ Као што неки Биоградски листови јављају »Друштво Светог Саве« ће пренијети сву своју имовину на Српску Краљевску Академију Наука, како би Академија што прије могла подићи свој дом у Кнез Михајловој улици.

ЧИТУЉА

† Мајор Ј. Стефановић витез Виловски преминуо је у Бечу 13. о. м. у 81. години свог

живота. Покојник је познат као писац: »Сатмарско арадско-базјашки канал«; »Речно регулисање Угарске«; »Кршни кланци Казана« и т. д. Његово Величанство благоизволило му је показати велике знаке своје милости. Знаменито је, да се његово пророчанство испунило, да ће Сегедин бити потопљен прије него је по милости и са помоћу Његовог Величанства наново подигнут.

† У Петрограду је умро Петар Полевои, некадањи професор руске литературе на Варшавском универзитету. Он је написао неколико научних дјела, као и историју руске књижевности, и руску хрестоматију и т. д. Под његовом редакцијом изишли су неки пријеводи Лесингових, Гетеових и Браће Грима дјела.

ЛИСТОВИ

КОЈЕ ДО САДА ПРИМИСМО У ЗАМЈЕНУ.

»Босанска Вила« лист за забаву поуку и књижевност год. XVII. у Сарајеву двапут мјесечно, под уредништвом Николе Т. Кашиковића.

»Бранково Коло« за забаву поуку и књижевност год. VIII. у Сремским Карловцима сваког четвртка, под уредништвом Паје Марковића-Адамова.

»Коло« књижевни и поучни лист, двапут мјесечно у Биограду под уредништвом Дан. А. Живаљевића.

»Срђ«, лист за књижевност и науку, год. I. у Дубровнику двапут мјесечно под уредништвом Антуна Фабриса.

»Покрет«, год. I. у Биограду двапут мјесечно под уредништвом Милана М. Јовановића.

»Српска Домаја« лист са забаву и поуку год. I. сваке седмице у Новом Саду под уредништвом дра Славка Милетића.

»Vienac« zabavi i pouci, god. XXXIV. u Zagrebu svake sedmice pod uredništvom Dr. Gjura Arnolda.

»Slovenka« glasilo slovenskoga ženstva, ljet. VI. u Trstu svakege meseca, urejuje Ivanka Anžič Klemencič.

»Hlídká« год. XIX. излази у Брну под уредништвом Dr. Pavel Vychodil.

»Источник« духовни лист за црквено-просвјетне потребе српско-православног свештенства и народа у Босни и Херцеговини, год. XVI. у Рељеву двапут мјесечно, уредник синђел Иларион Радонић.

»Богословски Гласник« часопис за православу богословску науку и црквени живот, год. I. у Сремским Карловцима

једаред мјесечно под уредништвом прото-
синђела Илариона Зеремског.

»Православная Буковина«, лист за пра-
вославни буковински народ, год. X. у
Черновицама, трипут мјесечно под уред-
ништвом Конст. Ив. Козаркевича.

»Врач Погађач« српски шaljиви лист,
год. VII. двапут мјесечно у Загребу под
уредништвом Стевана Бешевића-Петрова.

»Женски Свет« лист добротворних за-
друга српкиња у Новом Саду, год. XVII.
једаред мјесечно под уредништвом Арка-
дија Варађанина.

»Нови Васпитач« орган за педагошку
књижевност, год. XV. у Ср. Карловцима
једаред мјесечно под уредништвом Радо-
вана Малушевића.

»Невен« Чика Змајевин лист, у Новом
Саду двапут мјесечно под уредништвом
Др. Јов. Јовановића Змаја.

»Голуб« лист за српску младеж у Сом-
бору год. XXIV. двапут мјесечно под
уредништвом Јована Благојевића.

»Споменак« год. X. у Панчеву сваког
мјесеца једанпут под уредништвом Ивана
Мартиновића.

»Глас Црногорца« лист за политику и

књижевност, год. XXXI. једаред седмично на Цетињу под уредништвом др. Лазе Томановића.

»Сарајевски Лист«, год. XXV. у Сарајеву, трипут седмично, под уредништвом Ивана Васина Поповића.

»Наше Доба« лист за политику, просвету и привреду, год. XVIII. у Новом Саду, трипут седмично под уредништвом Дра. Стеве Павловића.

»Мале Новине« у Биограду год. XVII. сваки дан под уредништвом Перс Тодоровића.

»Србин«, год. IV. у Госпићу двапут мјесечно под уредништвом Стеве Обрадовића.
(Наставиће се).

Исправак. На 87 страници 20 свеке »Мале Библиотеке« поткрале се неке погрјешке у првом реду од горе мјесто: *Несторе Аврамовићу* треба *Авраме Несторовићу* а у 12 реду мјесто: *Аврама Несторовића* треба: *Нестора Аврамовића*. На 21 страни »Пријегледа« у 17 реду од озго мјесто *Селаци* треба *Селаннице*.

Уз ову свеску (III. и IV.) прилажемо двије дописне карте; једну са ликом † Косте Таушановића, а другу са ликом † Архимандрита Нићифора Дучића.